

Aan Provinciale Staten

DATUM	6-2-2018	REFERENTIE	E. Boiten
ONS NUMMER	81C7AE3E	DOORKIESNUMMER	06-18300521
NUMMER PS	2018MME54	E-MAILADRES	Esther.boiten@provincie-utrecht.nl
BIJLAGE	geen	PORTEFEUILLEHOUDER	Pennarts-Pouw

Onderwerp Statenbrief: Uitgangspunten Kadernota 2019-2022 Recreatieschap Stichtse Groenlanden

Voorgestelde behandeling: kennisnemen

Geachte dames en heren,

Het bestuur van recreatieschap Stichtse Groenlanden heeft uitgangspunten opgesteld voor de komende bestuursperiode. Deze uitgangspunten worden op dit moment vastgelegd in de Kadernota 2019-2022, die vervolgens wordt vertaald in de begroting van het recreatieschap. Op verzoek van het bestuur van het recreatieschap informeren wij u in deze brief over de totstandkoming van de uitgangspunten en het besluitvormingstraject voor de Kadernota 2019-2022 en de ontwerpbegroting 2019. De andere deelnemers van het recreatieschap ontvangen een gelijklopende brief.

In de stateninformatiebijeenkomst over recreatie van 15 januari 2018 is over hetzelfde onderwerp een korte presentatie gehouden door de secretaris van het recreatieschap mevrouw S. Stolwijk.

Aanleiding en voorgeschiedenis

Vanaf 2018 ontstaan er, ondanks een reorganisatie van de uitvoeringsorganisatie Recreatie Midden Nederland, structurele tekorten in de begroting van het recreatieschap. Het begrotingstekort wordt in 2018 gedekt uit de algemene reserve; voor de begrotingen van 2019 en verder is dit niet langer mogelijk. Bij de behandeling van de ontwerpbegroting in de Statenvergadering van 3 juli 2017 is door uw Staten een zienswijze vastgesteld met het verzoek aan het recreatieschap om maatregelen te treffen om de begroting meerjarig in evenwicht te brengen. Ook de andere deelnemers hebben een zienswijze ingediend van gelijke strekking. Omdat de begroting geen structureel evenwicht laat zien, heeft het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) het recreatieschap onder preventief toezicht geplaatst. Het bestuur van het recreatieschap heeft de opdracht om te komen tot een begroting die meerjarig in evenwicht is.

Toelichting: oorzaken en strategische keuzes

Ongeveer 1,5 miljoen inwoners van de regio Utrecht maken gebruik van 550 hectare aan recreatieterreinen en 1500 kilometer aan recreatieve routes van recreatieschap Stichtse Groenlanden. Deze voorzieningen bieden inwoners van de regio mogelijkheden voor ontspanning en vrijetijdsbesteding in de buitenlucht, zoals wandelen, fietsen, vissen, watersporten, zwemmen en varen. Vooral gezinnen maken gebruik van de voorzieningen.

Recreatieschap Stichtse Groenlanden heeft 10 deelnemers. Dit zijn de gemeenten: De Bilt, De Ronde Venen, Houten, IJsselstein, Lopik, Stichtse Vecht, Nieuwegein, Utrecht, Woerden en de Provincie Utrecht. Binnen het recreatieschap wordt met veel energie samengewerkt om het motto *'buiten recreëren binnen handbereik'* waar te maken voor de inwoners van deze regio.

De vierjarige budgetperiode van recreatieschap Stichtse Groenlanden loopt eind 2018 af. Het dagelijks bestuur van het recreatieschap is daarom in gesprek gegaan over de koers voor de volgende budgetperiode. Het dagelijks bestuur van recreatieschap Stichtse Groenlanden heeft in twee "strategische sessies" uitgangspunten geformuleerd voor de Kadernota 2019-2022. Deze sessies waren vooral bedoeld om:

- Beter inzicht te krijgen in het ontstaan van het begrotingstekort, zodat de juiste maatregelen getroffen kunnen worden om de begroting structureel in evenwicht te brengen;
- Te leren van het Ontwikkelplan 2015-2018;
- Gezamenlijk een beeld te vormen van de regionale ontwikkelingen op het gebied van recreatie;
- Keuzes te maken om een aantrekkelijk, toegankelijk en betaalbaar recreatieaanbod in de toekomst te kunnen blijven garanderen.

Deze 4 punten worden in hieronder toegelicht.

Begrotingstekort en preventief toezicht

Vanaf 2018 ontstaan er structurele tekorten in de schapsbegroting. Hieronder is aangegeven welke factoren en ontwikkelingen hierbij een rol spelen.

Beïnvloedbare factoren en ontwikkelingen:

1. Prijsindexatie niet toegepast
In de huidige en voorgaande budgetperiode (2011-2014 en 2015-2018) zijn de prijzen niet geïndexeerd. Het niet toepassen van een prijsindexatie resulteert jaar na jaar in een (relatief) lager budget. Anders gezegd betekent dit een bezuiniging.
2. Bezuiniging
In de voorgaande budgetperiode (2011-2014) is een bezuiniging van 5% doorgevoerd.

Beperkt/gedeeltelijk beïnvloedbare factoren:

3. Complexe ontwikkelopgaven en gebiedsontwikkelingen
De ontwikkelingen in het buitengebied zijn voor het recreatieschap complexe opgaven. Het gaat vaak om gebiedsontwikkelingen met een uitvoerig participatieproces. Deze trajecten zijn kostbaar en tijdrovend.

Niet beïnvloedbare factoren en ontwikkelingen:

4. Marktwerking
De afgelopen jaren hebben we geprofiteerd van gunstige marktomstandigheden. Nu de economie steeds verder aantrekt, merken we dat de tijd waarin relatief goedkoop werd ingeschreven op opdrachten en aanbestedingen voorbij is. Ook voor de komende jaren verwachten we dat de prijzen zullen stijgen, waarmee met name de kosten voor beheer & onderhoud zullen toenemen.
5. CAO-loonontwikkeling
De CAO-loonontwikkeling heeft geleid tot een stijging van personeelskosten van 5,8%.
6. Inwoneraantal
Het schap is voor bijna 70% van haar inkomsten afhankelijk van de deelnemersbijdrage. De deelnemersbijdrage wordt gebaseerd op het aantal inwoners. In de afgelopen budgetperiode is de deelnemersbijdrage gebaseerd op het inwoneraantal van 2015. Het werkelijke inwoneraantal ligt inmiddels 3% hoger en blijft stijgen.

Omdat de begroting geen structureel evenwicht laat zien, heeft het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) het recreatieschap onder preventief toezicht geplaatst.

Ontwikkelplan 2015-2018

De huidige budgetperiode (2015-2018) staat, evenals de voorgaande budgetperiode (2011-2014), in het teken van doelmatig ingerichte en veilige recreatieterreinen. Het recreatieschap heeft zich ingespannen om met de (beperkt) beschikbare budgetten, haar terreinen en -voorzieningen op peil te houden en (in tijden van crisis) de inkomsten uit huur en erfpacht te vergroten. Hiervoor is het Ontwikkelplan 2015-2018 opgesteld.

Het Ontwikkelplan 2015-2018 is een strategisch plan met investeringsprogramma (€ 855.000) dat zich richt op het vergroten van het verdienvermogen van de recreatiegebieden. Uitgangspunt waren de indeling in gebiedstypologie, denken in transformaties en verhogen van de kostendekkingsgraden zoals gehanteerd in het onderzoeksrapport "Toekomst Recreatie(schappen), Innovatief Doelen bereiken" van Buck Consultants International en Orange Olive uit 2012.

Belangrijkste leerpunten van de uitvoering van het Ontwikkelplan 2015-2018 zijn:

- *Het verdienvermogen / de dekkingsgraad is te optimistisch ingeschat*
In het Ontwikkelplan 2015-2018 is uitgegaan van aannames voor de toekomstige dekkingsgraad en een prognose voor de realisatie. Drie jaar na de start van het investeringsprogramma kan geconstateerd worden dat de geraamde inkomsten (nog) niet behaald zijn en dat het verdienvermogen van commerciële ontwikkelingen lager uitvalt dan ingeschat.
- *Doorlooptijden blijken te ambitieus*
In de afgelopen periode hebben enkele projecten vertraging opgelopen doordat ruimtelijke procedures meer

tijd kosten dan verwacht. De duur van planologische procedures is onderschat en ook het creëren van draagvlak bij omwonenden vergt meer inzet en middelen dan vooraf ingeschat.

- *Niet alle gewenste transformaties in typologie blijken haalbaar*

In meerdere projecten is gebleken dat het realiseren van grote recreatievoorzieningen niet haalbaar is in de omgeving, waardoor de (verdien)ambitie naar beneden moet worden bijgesteld. Het recreatieschap kent veel recreatiegebieden die getypeerd worden als 'koestergebied', wat wil zeggen dat een gebied veel bezoekers trekt, maar ook veel ruimtelijke beperkingen kent om te ontwikkelen.

Regionale ontwikkelingen

Tijdens de strategische sessies heeft het dagelijks bestuur zich een beeld gevormd van de actuele regionale ontwikkelingen op het gebied van recreatie. Een belangrijke ontwikkeling is allereerst de groei van de regio. Het aantal inwoners in het werkgebied van Stichtse Groenlanden stijgt tussen nu en 2040 met ca. 16,5% oftewel zo'n 120.000 inwoners. In onderstaande tabel zijn de inwoneraantallen en prognoses van het CBS per deelnemer weergegeven:

Perioden	Inwoner aantal	1-1-2015	1-1-2016	1-1-2017	prognose 2018	prognose 2022	prognose 2030	prognose 2040
Utrecht (provincie) Totaal	<i>x 1 000</i>	1.263,6	1.273,6	1.284,5	1.295,9	1.330,3	1.387,4	1.438,6
Utrecht (gemeente)	<i>x 1 000</i>	334,2	339,0	343,0	349,8	370,9	405,6	436,3
De Bilt: Groenekan & Maartensdijk (22,9%)	<i>x 1 000</i>	9,7	9,7	9,8	9,6	9,5	9,5	10,0
Houten	<i>x 1 000</i>	48,6	48,8	49,3	49,2	49,8	50,1	50,3
IJsselstein	<i>x 1 000</i>	34,1	34,1	34,2	33,6	32,5	30,7	30,4
Lopik	<i>x 1 000</i>	14,1	14,2	14,2	14,3	14,2	13,3	12,8
Nieuwegein	<i>x 1 000</i>	61,3	61,7	61,9	63,2	64,0	65,2	66,0
Stichtse Vecht: Maarssen (63,3%)	<i>x 1 000</i>	40,5	40,6	40,8	41,3	42,1	42,8	42,9
Woerden	<i>x 1 000</i>	50,6	51,2	51,5	51,7	52,7	54,0	54,8
Totaal deelnemende gemeenten	<i>x 1 000</i>	593,0	599,2	604,7	612,7	635,7	671,2	703,4

De vraag is actueel of het huidige recreatief aanbod toereikend is om het groeiend aantal inwoners te faciliteren.

Een tweede ontwikkeling waarover het bestuur zich gebogen heeft is de toenemende kennis over de diversiteit aan inwoners met verschillende leefstijlen. Uit het leefstijlenonderzoek van de Provincie Utrecht blijkt dat er op dit moment een discrepantie bestaat tussen vraag en aanbod binnen de Utrechtse recreatiegebieden en -voorzieningen. Er is sprake van een "mismatch" ofwel onbenutte potentie (niet alle leefstijlen worden bediend). De recreatiegebieden en -voorzieningen spreken vooral de doelgroep gezinnen aan (geel). De sportieve inwoners (paars) en de inwoners met behoefte aan ontspanning (lime) en luxe (blauw) worden in mindere mate bediend. In de recreatiegebieden is de gewenste diversiteit nog onvoldoende aanwezig. Het dagelijks bestuur van Stichtse Groenlanden wil zich inspannen om de bestaande voorzieningen beter aan te laten sluiten bij de verschillende leefstijlen van haar inwoners.

Keuzes en financiële consequenties

Het dagelijks bestuur vindt dat het recreatieschap moet blijven doen waar ze goed in is: zorgen voor een passend recreatieaanbod 'binnen handbereik'. Dit vraagt om structurele inzet om de inrichting van de bestaande recreatieterreinen te verbeteren, voorzieningen toe te voegen en de bekendheid te vergroten op een manier die past in het landschap van de regio Utrecht.

Het dagelijks bestuur van recreatieschap Stichtse Groenlanden wil niet het aantal hectare recreatieterrein vergroten, maar de terreinen beter benutten door meer verschillende bezoekers te trekken. Het doel is om van de huidige 1.500.000 unieke bezoekers naar 2.000.000 in 2022 te groeien. Het recreatieschap kan deze uitdaging aangaan, als de totale bijdrage van de deelnemers in het recreatieschap wordt verhoogd. Dit is nodig om te zorgen dat de regio Utrecht een aantrekkelijke omgeving blijft om te wonen, werken en recreëren.

Het dagelijks bestuur concludeert dat een verhoging van de deelnemersbijdrage van in totaal 20% nodig is:

- *10% → in stand houding*

Deze verhoging is noodzakelijk om tot een sluitende exploitatie te komen, zodat het preventief begrotingstoezicht wordt opgeheven.

- *10% → ontwikkeling*

Deze verhoging is gewenst om de kwaliteit van de bestaande recreatieterreinen en voorzieningen te verbeteren.

Daarnaast is het dagelijks bestuur voornemens om de deelnemersbijdrage te baseren op de geprognostiseerde inwonersaantallen in 2022, het laatste jaar van de budgetperiode. Hiermee wordt geanticipeerd op de verwachte groei van regio.

Financiële consequenties

Op grond van de voorgenomen uitgangspunten voor de komende budgetperiode zijn de deelnemersbijdragen voor 2019 weergegeven in onderstaande tabel. In de laatste kolom is ter vergelijking de deelnemersbijdrage weergegeven indien er geen wijzigingen worden doorgevoerd en derhalve het structurele tekort in de begroting blijft bestaan.

Deelnemer	% van totaal	Voorgestelde kaders: deelnemersbijdrage 2019 o.b.v. voorgenomen uitgangspunten (+20%, inwoneraantal 2022)	Ongewijzigde kaders: ongewijzigde deelnemersbijdrage van € 3,40 o.b.v. inwoneraantal 2019
Utrecht (provincie)	30,90%	€ 956.558	€ 793.820
Utrecht (gemeente)	34,20%	€ 1.058.714	€ 878.597
De Bilt: Groenekan & Maartensdijk*	1,25%	€ 38.760	€ 32.640
Houten	6,56%	€ 203.184	€ 167.960
IJsselstein	4,28%	€ 132.600	€ 113.560
Lopik	1,87%	€ 57.936	€ 48.620
Nieuwegein	8,44%	€ 261.120	€ 215.900
Stichtse Vecht: Maarssen **	5,55%	€ 171.768	€ 141.100
Woerden	6,95%	€ 215.016	€ 176.800
Totaal	100,00%	€ 3.095.656	€ 2.568.997

* Het inwoneraantal van de gemeente Stichtse Vecht heeft betrekking op inwoners in de kernen van de gemeente Maarssen. De gemeenten Breukelen en Loenen aan de Vecht en de bijhorende kernen nemen van oudsher deel aan het Plassenschap Loosdrecht e.o.

** Het aantal inwoners van de gemeente De Bilt heeft betrekking op de inwoners van de gemeente Maartensdijk en

De financiële bijdrage van de provincie aan het recreatieschap Stichtse Groenlanden is in 2018 € 773.000. De financiële consequenties van de uitgangspunten voor de Kadernota 2019-2022 van het recreatieschap Stichtse Groenlanden voor de provincie zijn driedig:

- De bijdrage wordt allereerst verhoogd doordat het schap als uitgangspunt hanteert het inwoneraantal van het laatste jaar van de budgetperiode (en niet zoals nu het eerste jaar van de budgetperiode).
- De bijdrage wordt daarnaast met 10% verhoogd om tot een sluitende verhoging te komen zodat het preventief toezicht kan worden opgeheven.
- Tenslotte stelt het recreatieschap voor de bijdrage met 10% te verhogen om ontwikkelprojecten te financieren ter verbetering van de kwaliteit van bestaande recreatieterreinen en voorzieningen.

Genoemde drie uitgangspunten leiden ertoe dat de bijdrage vanaf 2019 moet worden verhoogd van € 773.00 naar € 956.558,-. Dit is een verhoging van € 183.558,- voor 2019, en verder.

Vervolgprocedure/voortgang

Het besluitvormingstraject voor de kadernota en begroting is als volgt:

- 22 februari: Ontwerp-Kadernota 2019-2022

Het dagelijks bestuur stelt de Ontwerpkadernota 2019-2022 op 8 februari vast en het algemeen bestuur bespreekt op 22 februari de Kadernota. Na vaststelling dient de kadernota voor zienswijze aan u en de andere deelnemers van recreatieschap Stichtse Groenlanden te worden aangeboden. U heeft 8 weken (conform GR en overeenkomstig de wettelijke termijn) de tijd om een zienswijze te formuleren en kenbaar te maken. In de praktijk is dit, gelet op de gemeentelijke vergader- en aanlevercyclus, een te krappe termijn en derhalve niet haalbaar. Om die reden wordt deze keer de volgende procedure gevolgd.

- 11 april: Ontwerp-Begroting 2019

Het dagelijks bestuur stelt op 11 april de Ontwerpbegroting 2019 vast en biedt deze samen met de Ontwerp-Kadernota 2019-2022 voor zienswijze aan u en de andere deelnemers van recreatieschap Stichtse Groenlanden aan. Wij horen graag of u bereid bent uw deelnemersbijdrage te verhogen met de noodzakelijke 10% voor instandhouding én de gewenste 10% voor ontwikkeling.

- 5 juli: Begroting 2019

Het algemeen bestuur stelt, met in achtneming van zienswijzen op de Ontwerpbegroting 2019 en Ontwerp-Kadernota 2019-2022, op 5 juli de Kadernota 2019-2022 en Begroting 2019 vast en zendt deze voor 15 augustus 2018 aan de toezichthouder (BZK).

Concreet voorliggende vraag aan statencommissie / Provinciale Staten

De leden van Provinciale Staten worden gevraagd kennis te nemen van deze statenbrief. U wordt in de gelegenheid gesteld om een zienswijze te geven over de Kadernota 2019-2022 en de Ontwerpbegroting 2019. Het bestuur van het recreatieschap heeft aangeboden graag bereid te zijn om in uw Staten of commissie een toelichting te geven.

Gedeputeerde Staten van Utrecht,

De voorzitter,

De secretaris,